

Sundbyberg 2010-10-16

Diarienummer: S2020/05113/SF

Vår referens: Annica Nilsson

Mottagare: s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar Grundpension – några anslutande frågor (SOU 2020:32).

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 46 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Grundpension – några anslutande frågor (SOU 2020:32).

Vi gör ingen bedömning av utredningens förslag, men vill ändå ge följande medskick.

Vi noterar att utredningen inte haft i uppdrag att se över garantiersättningen storlek, trots dagens låga nivåer. Dock har vi kunnat se att utredningen skriver att storleken på den oavkortade garantiersättningen har lagts på en hög nivå.¹ Vi vill med detta medskick öka kunskapen om levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning och behoven av att garantinivån i socialförsäkringen höjs till 80 procent av de lägsta avtalade lönerna och indexeras mot löneutvecklingen, vilket vi också lyft i rapporten "Respekt för rättigheter?"² som är civilsamhällets granskning av hur

¹ Se s. 153 i betänkandet.

² https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2020/04/Funktionsra%20%95%A0%C3%A4tt-Sverige_Rapport_DIGITAL-VERSION_Enkelsidor_REV-2003_ORI.pdf

Sverige lever upp till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Rätt till tillfredsställande levnadsstandard

Genom undertecknandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, har Sverige erkänt rätten för personer med funktionsnedsättning till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat, kläder och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor (artikel 28). Trots en lång ekonomisk tillväxt i Sverige har risken för fattigdom för personer med funktionsnedsättning emellertid ökat i Sverige.³

Flera rapporter visar också på ekonomisk utsatthet för personer med funktionsnedsättning.

Utsatt ekonomisk situation för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning har det ofta tufft ekonomiskt. Fler har erfarenhet av ekonomisk kris och saknar kontantmarginal jämfört med övriga befolkningen.⁴ Många personer med funktionsnedsättning saknar löneinkomster, får ekonomiskt bistånd för att klara sig och har samtidigt betydande utgifter för hälso- och sjukvård, läkemedel och olika hjälpmedel. Följden blir att de oftare avstår från vård än andra av rent ekonomiska skäl.⁵ Rapporten "Minuskontot"⁶ visar att personer som lever med en psykisk funktionsnedsättning, i allmänhet har en betydligt lägre disponibel inkomst och samtidigt högre levnadskostnader än befolkningen i övrigt. Många är hänvisade till ekonomiskt bistånd. Rapporten "Fångad i fattigdom"⁷ visar att många personer med intellektuell funktionsnedsättning är fattiga. De har låg aktivitets- eller

³ Rapport om mänskliga rättigheter från European Disability Forum.

⁴ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/funktionsnedsattning/halsan-hos-personer-med-funktionsnedsattning/>

⁵ Inkomster och utgifter för vissa personer 20–64 år med funktionsnedsättningar Specialbearbetning av SCB:s undersökning HEK, Socialstyrelsen 2010, <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2010-1-12.pdf>

⁶ Minuskontot Ekonomiska villkor för personer med psykisk funktionsnedsättning, Hjärnkoll och NSPH https://www.nsph.se/wp-content/uploads/2014/09/Minuskontot_3_slutversion-formsatt.pdf

⁷ Fångad i fattigdom 2020. Inkomster och utgifter för vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning, FUB, <https://www.fub.se/nyheter/fangad-i-fattigdom-2020/>

sjukersättning och bor i dyra gruppboendestäder. Anhöriga bidrar med pengar, eller så behöver de söka försörjningsstöd från kommunen.

Ersättningen från socialförsäkringen räcker inte

En orsak till den ekonomiska utsattheten är den låga ersättningen från socialförsäkringen. Den som på grund av funktionsnedsättning aldrig har haft en löneinkomst får en ersättning inom socialförsäkringen på garantinivån (max 9 972 kr/månad före skatt), en nivå som är lägre än hälften av de lägsta avtalade lönerna på arbetsmarknaden. Trots det är skattesatsen högre än för både lönearbete och ålderspension. Samtidigt har många betydande utgifter för hälso- och sjukvård, läkemedel och olika hjälpmedel. Hyran för bostäder i särskilt boende är ofta högre än genomsnittlig hyra för jämförbara bostäder. I praktiken försörjs många av sina anhöriga. Fattigdomen hos personer med aktivitets- och sjukersättning har lyfts i flera debattartiklar med mera genom åren.⁸

Skattesänkningar och höjt bostadsbidrag, men inte för personer för funktionsnedsättning

På senare tid har vi sett skattesänkningar för löntagare och pensionärer, vilket lett till att personer med funktionsnedsättning har den högsta skatten, även kallad "funkisskatt". Det här bidrar ytterligare till de ökade samhällsklyftorna. När bostadstillägget höjdes 2019 utelämnades personer med sjuk- och aktivitetsersättning från höjningen. Bostadstillägget är ett viktigt bidrag för att kompensera för höga boendekostnader och fram till 2019 var regelverket för ålderspensionärer och "förtidspensionärer" i huvudsak detsamma.

I ett pressmeddelande kommenterade Funktionsrätt Sverige regeringens beslut så här:

⁸ Exempelvis "Skulle du klara dig på 10 000 kr före skatt?

<https://funktionsratt.se/skulle-du-klara-dig-pa-10-000-kronor-fore-skatt/>

"Fattigdomen riskerar att bli livslång",

<https://affarsliv.com/asikter/debatt/fattigdomen-riskerar-bli-livslang-om5055136.aspx>, "Låt funktionsnedsatta slippa permanent fattigdom",

<https://www.dagensarena.se/opinion/lat-funktionsnedsatta-slippa-permanent-fattigdom/>, Vi lever i fattigdom – ändra på reglerna nu",

<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/8m1Qmr/vi-lever-i-fattigdom--andra-pa-reglerna-nu>

[reglerna-nu](https://www.aftonbladet.se/debatt/a/8m1Qmr/vi-lever-i-fattigdom--andra-pa-reglerna-nu)

"Insändare: Fångad i fattigdom",

<https://www.dalademokraten.se/artikel/insandare-fangad-i-fattigdom>

" Regeringen sviker återigen personer med funktionsnedsättningar",

<https://funktionsratt.se/nyhet-regeringen-sviker-aterigen-personer-med-funktionsnedsattningar/>

[funktionsnedsattningar/](https://funktionsratt.se/nyhet-regeringen-sviker-aterigen-personer-med-funktionsnedsattningar/)

”Det är obegripligt att regeringen nu ändrar i lagen för att särskilja grupperna”, avslutar Elisabeth Wallenius. ”De som lever på sjuk- eller aktivitetsersättning är redan idag flerfaldt missgynnade med de lägsta ersättningsnivåerna, den högsta skattesatsen och oftast utan möjligheter att påverka sin situation. Med detta beslut lämnas många med funktionsnedsättning ytterligare i sticket.”

Hög garantinivån och indexera mot löneutvecklingen

De lägsta avtalade lönerna på svensk arbetsmarknad har passerat 20 000 kronor i månaden, medan inkomstnivån för de som har sjuk- och aktivitetsersättning på garantinivå som högst når upp till 9972 kronor före skatt. Att nivåerna i socialförsäkringen inte räcker till, har Funktionsrätt Sverige lyft i olika sammanhang. Under 2019 samordnade Funktionsrätt Sverige rapporten ”Respekt för rättigheter?”⁹ som presenterades i riksdagen den 3 december samma år. Rapporten är civilsamhällets granskning av hur Sverige lever upp till funktionsrättskonventionen och 110 organisationer står bakom. Den innehåller kritik av funktionsrättspolitikerna i Sverige, men också 134 konstruktiva förslag till förbättringar. En av rekommendationerna som vi riktar till regering och riksdag rör artikel 28 och talar om vad behöver göras:

”Höj garantinivån i socialförsäkringen till 80 procent av de lägsta avtalade lönerna och indexera garantinivån mot löneutvecklingen”

En förkortad och översatt version av rapporten kommer att skickas till FN:s övervakningskommitté.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

Elisabeth Wallenius
Ordförande

⁹ https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2020/04/Funktionsra%E2%95%A0%C3%AAtt-Sverige_Rapport_DIGITAL-VERSION_Enkelsidor_REV-2003_ORI.pdf